

KAMU SANTRALLARI SUSTURULDU, ELEKTRİĞE ZAM YAPILDI

Elektrik Mühendisleri Odası 41. Dönem Yönetim Kurulu, 9 Ekim 2009 tarihinde yaptığı yazılı açıklamada, ekonomik krize paralel olarak elektrikte yaşanan talep düşüşü nedeniyle ucuza elektrik üreten kamu santrallerinin durdurulduğunu ve pahalıya elektrik satan özel sektör santrallerinden ise daha fazla alım yapıldığını açıkladı. Kamu santrallerindeki üretim düşüşünün nedeni açıklamada şöyle özetlendi:

“Bu uygulamada, DUY denilen karborsada özel şirketlerin satış dü-

zeylerinin korunması, alım garantili özel sektör santrallerine karşı olan yükümlülükler ve doğalgazdaki al ya da öde yükümlülüğü nedeniyle kamunun hidrolik santrallerinin durdurulması etkili oldu. Sonuçta, elektrik üretim maliyetleri düşmesine rağmen vatandaşın faturasına zam yapıldı.”

Ekonomik krizle birlikte elektrik talebi Ocak-Eylül 2009 döneminde ortalama yüzde 4.9 düşüş gösterdiğinin kaydedildiği açıklamada, “Yılın son

çeyreğinde de durumun değişmemesi halinde Türkiye elektrik talebinde tarihi bir küçülme yaşamış olacak. 1980 yılından bu yana yalnızca 2001 kriziyle birlikte yüzde 1.1 elektrik talebi düşmüştü” denildi.

Elektrik üretiminde ise Ocak-Ağustos 2009 döneminde yüzde 4.8’lik küçülme yaşandığına işaret edilen açıklamada, şöyle denildi:

“Aynı dönemde kamunun elektrik üretiminde yüzde 11.2’lik kısıtlamaya gidildi. Yani kamu 8 aylık dönemde geçen yıla göre 7.6 milyar kilovat saat daha az enerji üretti. Böylece Türkiye’nin 8 aylık üretiminde talebe bağlı olarak gerçekleşen 6.5 milyar kilovat saatlik üretim azalışının tümü kamunun sırtına yıkıldığı gibi özel sektörün fazladan gerçekleştirebildiği üretim nedeniyle de kamu üretiminde kesintiye gitmek zorunda bırakıldı. Ekonomik krizin faturası kamu santrallerine yıkılırken, kamu santralleri üzerinden kriz özel elektrik üretim şirketleri için fırsata dönüştürüldü. Üstelik kamu santrallerine yıkılan fatura doğalgazdaki al ya da öde yükümlülüğü nedeniyle daha da büyük oldu. Türkiye’nin dışarıdan satın aldığı doğalgazı almaması durumunda bu kez kullanmadığı doğalgaz için bedel ödeyecek olması kamuyu hidrolik santrallerinden yaptığı üretimde kesinti yapmaya yöneltti.”

Kamu Hidroliklerden Kesinti Yaptı

Kamu santrallarının üretimlerinden yapılan kesintinin yüzde 45.8'inin, bu yıl su gelirleri beklentilerin oldukça üzerine çıkan, hidrolik santrallardan yapıldığının vurgulandığı açıklamada, "Kamu hidrolik santrallarında geçen yıl yapılan üretimden 3.5 milyar kilovat saat daha az üretim gerçekleştirilirken, Türkiye toplamında hidrolik santrallardan yapılan üretim kesintisi 1.8 milyar kilovat saatte kaldı. Yani kamu hidrolik santrallarında üretim durdurulurken, özel sektör hidrolik santralları geçen yıla göre daha fazla çalıştı" denildi.

Özel Sektör Krizden Korundu

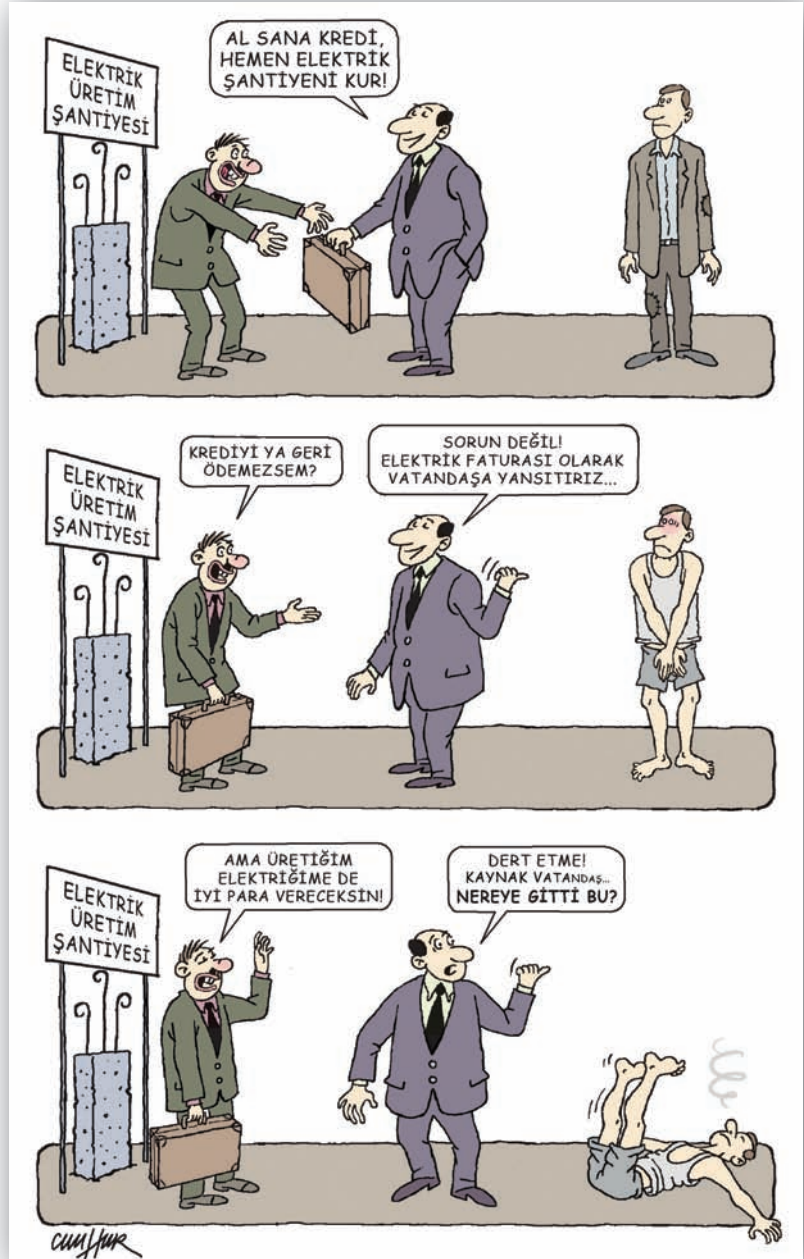
Açıklamada, özel sektör santrallarındaki üretim artışları da şöyle anlatıldı:

"4628 sayılı Elektrik Piyasası Yasası öncesinin özel sektör uygulaması olan, yap-işlet modeliyle kurulan, 4 doğalgaz ve 1 ithal kömüre dayalı santrallara yüzde 85 alım garantisi verilmiş olmasına rağmen, yılın 8 aylık dönemindeki üretimlere bakıldığında elektrik talebindeki düşüş bu santrallara hiç yansıtılmadı. Hatta geçen yıla göre yüzde 2.2 daha fazla üretim yapmalarına olanak sağlandı. Yine kurulu güç bazında yarımından fazlası doğalgaza dayalı üretim gerçekleştiren ve yüzde 100 alım garantisi verilmiş olan yap-işlet-devret santrallarında da hiç üretim kesintisine gidilmediği, yüzde 0.5'lik cüzi bir artışla geçen yılki üretim düzeyinin korunduğu görülmektedir.

4628 sayılı Yasa sonrası lisans verilen serbest üretici şirketlerin de krizden hiç etkilenmediği, Ocak-Ağustos 2009 döneminde üretimlerini yüzde 10.7 artırdıkları tespit edildi. Serbest üretim şirket-

leri 1.8 milyar kilovat saat; imtiyazlı şirketler (yap-işlet, yap-işlet-devret ve işletme hakkı devredilen Çayırhan Termik Santrali) 683 milyon kilovat saat üretim artışı gerçekleştirdiler. Buna karşılık kamu santralları 7.6 milyar kilovat saat, otoprodüktör santrallar da 1.3 milyar kilovat saat üretim kesintisine gittiler. Sanayi üretiminin yılın 8

aylık döneminde yüzde 15'lik küçülme yaşadığı dikkate alındığında, temel olarak kendi sanayi kuruluşunun ihtiyacını karşılamak üzere kurulan otoprodüktör santrallarındaki üretim düşüşünün nedeni anlaşılmaktadır. Kamudaki üretim kesintisi ise serbest piyasayı yaşatmaya yönelik bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır."

Karaborsa Korundu

EÜAŞ ve TETAŞ'ın, geçiş dönemi sözleşmeleri kapsamında elektrik dağıtım kuruluşlarına ikili anlaşmalar yoluyla elektrik sattığının hatırlatıldığı açıklamada, elektrik talebindeki düşüşe paralel olarak ikili anlaşma satış miktarlarını azaltıldığı belirtilerek, şöyle denildi:

“Dağıtım kuruluşlarının elektrik talepleri içinde oransal olarak ikili anlaşmaların payı korunmasına rağmen miktarsal olarak ikili anlaşma miktarlarının azaltılması sonucunda dağıtım kuruluşları dengeleme ve uzlaştırma denilen karaborsa sisteminden alım yapmaya devam etmek zorunda kaldılar. Kamu santralleri aynı düzeyde üretim yapmaya devam ettirilselerdi, dağıtım kuruluşları bazında 17 milyar kilovat saat olan karaborsadan alınan elektrik miktarının 7.6 milyar kilovat saat

azalarak, 10 milyar kilovat saatin altına düşmesi gerekirdi. Karaborsa, kamu santralleri durdurularak yaşatılması ve imtiyazlı şirketlerden elektrik alımına devam edilmesi nedeniyle oluşan kamu zararı ise TETAŞ üzerinden elektrik kullanıcılarına yıkıldı. TETAŞ, elektrik satış fiyatına 1 Ekim'den geçerli olmak üzere yüzde 21.08 zam yaparken, bu zam konut kullanıcılarına yüzde 9.8 olarak yansıtıldı.”

Kamu Zararına Piyasa Manipülasyonu

Serbest piyasanın riskin ve zararın kamunun üzerine yıkıldığı, karın ise özel şirketler tarafından toplandığı bir yaklaşım olduğunun vurgulandığı açıklamada:

“AKP'nin serbest piyasa yandaşlığı, sözleşmeler, özelleştirmeler gibi uygulamalar yoluyla şirketlere

kaynak aktarımının da ötesine geçmiş; kamu zararına piyasa manipülasyonlarına dönüşmüştür.

4628 sayılı Yasa öncesindeki özel sektör örnekleriyle alım garantileri sonucunda milyarlarca dolar kamu zararı yaratılırken, bu kez de tam serbest piyasa iddiasıyla milyarlarca dolar kamu zararı yaratılmaktadır. Serbest piyasa adına yapılan tüm uygulamalar aynı kapıya çıkmaktadır: 'Zarar kamuya, kar şirketlere.'

Böylesine bir rant düzenine derhal son verilmesini, karaborsanın feshedilmesini, elektrik üretim ve dağıtım hizmetinin bir kamu hizmeti olarak siyasal ve ideolojik baskıların olmadığı bir yapılanma ile kamu tarafından sunulmasını, ideolojik olarak serbest piyasayı yaşatmak uğruna devre dışı bırakılan kamu santrallerinin hemen devreye alınmasını talep ediyoruz.” ◀

Ocak-Ağustos 2008-2009 Karşılaştırmalı Üretim Tablosu

Ocak-Ağustos Üretim Top. (kwh)	2009	2008	Artış (%)	Fark (kwh)
EÜAŞ	47.793.752.513	52.682.858.560	-9,3	-4.889.106.047
EÜAŞ'a BAĞLI ORT.	12.876.569.985	15.301.729.770	-15,8	-2.425.159.785
MOBİL SANT.	0	330.525.350	-100,0	-330.525.350
KAMU TOPLAM	60.670.322.498	68.315.113.680	-11,2	-7.644.791.182
İŞLETME HAKKI DEV. SANT.	2.953.263.000	2.949.782.000	0,1	3.481.000
YAP İŞLET SANT.	28.961.569.737	28.325.941.840	2,2	635.627.898
YAP İŞLET DEVRET SANT.	9.245.347.213	9.201.396.583	0,5	43.950.630
İMTİYAZLILAR TOPLAM	41.160.179.950	40.477.120.423	1,7	683.059.528
OTOPRODÜKTÖR SANT.	9.561.723.294	10.886.401.042	-12,2	-1.324.677.748
SERBEST ÜRETİM ŞİRKETLERİ	18.113.544.531	16.357.492.824	10,7	1.756.051.707
TÜRKİYE ÜRETİM TOPLAMI	129.505.770.273	136.036.127.969	-4,8	-6.530.357.696